

**महाराष्ट्र जमीन महसूल अधिनियम
१९६६ च्या कलम ३६-अ नुसार
आदिवासींच्या जमीन हस्तांतरणास
परवानगी देणेबाबत...**

महाराष्ट्र शासन

महसूल व वन विभाग

शासन परिपत्रक क्रमांक-आदिवासी-३०१०/प्र.क्र.३१३/ल-९

मंत्रालय, मुंबई-४०० ०३२.

दिनांक : १५ सप्टेंबर, २०१०.

परिपत्रक

महाराष्ट्र जमीन महसूल अधिनियम १९६६ च्या कलम ३६-अ नुसार कुणाही अनुसूचित जमातीयेतर व्यक्ती/ संस्थांना शासनाची पूर्वपरवानगी घेतल्याखेरीज अनुसूचित जमातीच्या खातेदाराची जमीन विक्रीव्दारे, देणगी देऊन, अदलाबदल करून, गहाण ठेऊन, पट्ट्याने देऊन किंवा अन्य प्रकारे हस्तांतरण करून घेता येत नाही. आदिवासी व्यक्तीच्या जमीनी जनजातीयेतर व्यक्तीकडे हस्तांतर करण्यास उक्त अधिनियमाच्या कलम ३६-अ नुसार व महाराष्ट्र जमीन महसूल (जनजातीच्या व्यक्तीने जनजातीयेतर व्यक्तीकडे भोगाधिकार हस्तांतरीत करणे) नियम १९७५ मधील तरतुदीस अधिन राहून केवळ अकृषिक कारणास्तव जमीनी हस्तांतर करण्यासंबंधात जिल्हाधिकारी यांनी परवानगी देण्यास शासनाकडून पूर्व मंजूरी दिली जाते. आदिवासीच्या जमीनी हस्तांतरणासंदर्भात शासनस्तरावरून कोणकोणत्या बाबी तपासण्यात याव्यात याबाबत विहित केलेल्या तपासणी सूचीनुसार तपासणी करून जिल्हाधिकारी कार्यालयाकडून विभागीय आयुक्तामार्फत शासनाच्या पूर्वमंजूरीसाठी प्रस्ताव सादर केले जातात. सदर अधिनियम/नियमातील तरतुदीनुसार आदिवासी खातेदार भूमिहीन होऊ नये म्हणून खरेदीदाराकडून त्याना जमीन खरेदी करून देण्यात येत असल्याबाबतचे प्रतिज्ञापत्र प्रकरणात समाविष्ट करून प्रकरणे शासनाच्या पूर्वमंजूरीसाठी सादर केले जातात. तदनुसार प्रकरण तपासणी / पडताळणी करून खातेदारास अन्य पर्यायी जमिन खरेदी करून दिल्यानंतर व त्या जमीनीचे अभिलेख आदिवासी खातेदाराच्या नावे तयार झाल्यानंतरच आदिवासी खातेदाराच्या जमीनीच्या हस्तांतरणासंबंधातील परवानगीचे आदेश निर्गमित करावेत, अशा आशयाची अट अंतर्भूत करून शासनस्तरावरून पूर्वमंजूरी दिली जाते. तथापि, शासनाच्या या आदेशाची काटेकारपणे पालन केले जाते किंवा नाही याची खातरजमा होणे आवश्यक आहे. तसेच भारतीय संविधानानुसार आदिवासीचे सर्वोच्च हित संरक्षित होण्यासाठी व यासंबंधात अमलात असलेल्या अधिनियम/नियमाची प्रभावीपणे अंमलबजावणी होण्याच्या दृष्टीकोनातून शासन याव्दारे पुढीलप्रमाणे सूचना देत आहे.

१) आदिवासी खातेदाराची जमीन विक्री केल्यानंतर भूमिहीन होत असलेल्या प्रकरणामध्ये शासनस्तरावरून देण्यात आलेल्या आदेशानुसार भूमिहीन होणाऱ्या आदिवासी खातेदारास जमिन खरेदी करून देऊन त्यांचे नावे खरेदी जमिनीचे अभिलेख तयार करण्यात आल्यानंतरच हस्तांतरणास परवानगी दिली आहे किंवा नाही याबाबत आढावा घेऊन प्रकरणाचा अहवाल दर तिमाही शासनास सादर करावा. अशा प्रकरणामध्ये अद्यापही कार्यवाही अपूर्ण असल्यास शासनाच्या परवानगी आदेशानुसार पूर्तता करून घेऊनच पुढील परवानगी आदेश निर्गमित करण्याची कार्यवाही तातडीने करावी.

२) शासन मान्यतेसाठी सादर करण्यात येणाऱ्या प्रस्तावात आदिवासी खातेदाराच्या जमीनीचे विविध मार्गाने येणारे मुल्यांकन दर्शविले जाते. आता असे प्रस्ताव सादर करतेवेळी महानिरीक्षक, नोंदणी व मुद्रांक शुल्क यांच्या कार्यालयाचे त्या त्या वर्षातील संबंधीत जमिनीचे मुल्यांकनाच्या दरपत्रकाची प्रमाणित प्रत प्रकरणात समाविष्ट करून प्रकरणे जमिनीच्या विक्री क्षेत्रानुसार येणा-या मुल्यांकनासह सादर करण्यात यावीत.

३) आदिवासी खातेदाराच्या जमिनीची विक्री केल्यानंतर शिल्लक राहिलेल्या जमिनीसंदर्भाने मुंबई धारण जमिनीचे तुकडेबंदी व एकत्रिकरण अधिनियम, १९४७ मधील तरतुदीनुसार पडताळणी करून स्पष्ट शिफारस करण्यात यावी.

२. आदिवासी खातेदाराच्या जमिनीचे हस्तांतरण जनजातीयेतर व्यक्तीकडे करण्यास परवानगी देण्यासंबंधातील प्रस्ताव सादर करतांना यापुढे वरील क्रमांक (२) व (३) मधील बाबींचा अंतर्भाव करून शासनाकडे प्रस्ताव सादर करण्याची दक्षता घ्यावी. त्याचबरोबर आदिवासी खातेदार भूमिहीन होणाऱ्या प्रकरणामध्ये यासंबंधीच्या अटीच्या अधीनतेने पूर्वमंजूरी दिल्यानुसार आदिवासी खातेदारास पर्यायी जमीन खरेदी करून दिली असल्याबाबतच्या बाबीची खातरजमा केलेली आहे ही बाब प्रमाणित केल्याबाबत स्पष्ट उल्लेख करण्यात यावा. शासनास्तरावरून यापूर्वी मंजूरी दिलेल्या प्रकरणामध्ये वर नमूद केल्याप्रमाणे आढावा घेऊन शासनाच्या परवानगी आदेशानुसार काटेकोरपणे कार्यवाही होत असल्याबाबत वेळोवेळी आढावा घेण्यात यावा व शासनाकडे तिमाही अहवाल शासनाकडे सादर करण्यात यावा. अशा प्रकरणामध्ये अनियमितता आढळून आल्यास याबाबत शासनस्तरावरून गंभीर दखल घेतली जाईल याची नोंद घेण्यात यावी.

३. विभागीय आयुक्त यांना विनंती करण्यात येते की, वरील सूचना सर्व संबंधितांच्या निदर्शनास आणून द्याव्यात.

४. हे परिपत्रक महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या वेबसाईटवर उपलब्ध करण्यात आले असून, त्याचा संगणक संकेतांक **20100918152035001** असा आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नांवाने,

स्वाक्षरित/-
(ता.मा.कोळेकर)
अवर सचिव
महसूल व वन विभाग.

प्रति,

*सर्व विधानसभा / विधानपरिषद सदस्य,

*सर्व विभागीय आयुक्त,

*सर्व जिल्हाधिकारी,

*सर्व उपविभागीय अधिकारी

#मा.मुख्यमंत्री यांचे सचिवालय,

#मा.मंत्री (महसूल) यांचे खाजगी सचिव,

#मा.मंत्री (आदिवासी विकास विभाग) यांचे खाजगी सचिव,

#मा.राज्यमंत्री (महसूल) यांचे खाजगी सचिव,

#आदिवासी विकास विभाग, मंत्रालय, मुंबई-३२.

निवड नस्ती ल-९ कार्यासन, महसूल व वन विभाग, मंत्रालय, मुंबई-३२.

* पत्राने # टपालातून